

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

24 oktober 2008

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek
wat de procedure inzake echtscheiding
betreft**

(ingediend door mevrouw Katrien Schryvers en
de heren Raf Terwingen en
Servais Verherstraeten)

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

24 octobre 2008

PROPOSITION DE LOI

**modifiant le Code judiciaire en
ce qui concerne la procédure
de divorce**

(déposée par Mme Katrien Schryvers et
MM. Raf Terwingen et
Servais Verherstraeten)

SAMENVATTING

De indieners stellen vast dat er momenteel in de praktijk heel wat onduidelijkheden bestaan over de echtscheidingsprocedure op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk op gezamenlijk verzoek. Dit wetsvoorstel strekt er daarom toe in deze procedure een aantal verduidelijkingen aan te brengen wat de betekening, het hoger beroep en de voorziening in cassatie betreft.

Daarnaast strekt dit voorstel ertoe de termijn om een voorziening in cassatie in te leiden voor alle vormen van echtscheiding gelijk te schakelen.

RÉSUMÉ

Les auteurs constatent qu'à l'heure actuelle, de nombreuses incertitudes subsistent, dans la pratique, au sujet de la procédure de divorce par consentement mutuel pour désunion irrémédiable des époux. Cette proposition de loi vise dès lors à apporter une série de clarifications à cette procédure en ce qui concerne la signification, l'appel et le pourvoi en cassation.

Elle vise en outre à aligner les délais d'introduction d'un pourvoi en cassation pour toutes les formes de divorce.

cdH	:	centre démocrate Humaniste		
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams		
Ecolo-Groen!	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen		
FN	:	Front National		
LDD	:	Lijst Dedecker		
MR	:	Mouvement Réformateur		
N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie		
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten		
PS	:	Parti Socialiste		
sp.a+VI.Pro	:	Socialistische partij anders + VlaamsProgressieven		
VB	:	Vlaams Belang		

<i>Afkortingen bij de nummering van de publicaties :</i>		<i>Abréviations dans la numérotation des publications :</i>	
DOC 52 0000/000 :	Parlementair document van de 52 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer	DOC 52 0000/000 :	Document parlementaire de la 52 ^{ème} législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA :	Schriftelijke Vragen en Antwoorden	QRVA :	Questions et Réponses écrites
CRIV :	Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)	CRIV :	Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)
CRABV :	Beknopt Verslag (blauwe kaft)	CRABV :	Compte Rendu Analytique (couverture bleue)
CRIV :	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)	CRIV :	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)
PLEN :	Plenum	PLEN :	Séance plénière
COM :	Commissievergadering	COM :	Réunion de commission
MOT :	moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)	MOT :	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

<i>Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers</i>	<i>Publications officielles éditées par la Chambre des représentants</i>
Bestellingen :	Commandes :
Natieplein 2	Place de la Nation 2
1008 Brussel	1008 Bruxelles
Tel. : 02/ 549 81 60	Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74	Fax : 02/549 82 74
www.deKamer.be	www.laChambre.be
e-mail : publicaties@deKamer.be	e-mail : publications@laChambre.be

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De wet van 27 april 2007 die in werking trad op 1 september 2007 deed in de praktijk een aantal nieuwe problemen rijzen. Eén van deze problemen is de onduidelijkheid omtrent de vraag of het vonnis dat de echtscheiding op grond van onherstelbare ontwijking van het huwelijk op gezamenlijk verzoek (cf. art. 229, § 2, B.W.) uitspreekt, betekend moet worden alvorens het in kracht van gewijsde kan treden.

In de praktijk bestaan daarover twee uiteenlopende opvattingen. Volgens een eerste strekking zou het vonnis betekend moeten worden opdat het in kracht van gewijsde kan treden (cf. art. 28 Ger. W.). Een tweede strekking is daarentegen van oordeel dat het vonnis dat de echtscheiding uitspreekt op grond van artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek een akkoordvonnis is waartegen overeenkomstig artikel 1043, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek geen voorziening mogelijk is. Hieruit wordt afgeleid dat het vonnis niet moet worden betekend en in kracht van gewijsde treedt de dag waarop het werd uitgesproken.¹

Deze onduidelijkheid leidt in de praktijk tot uiteenlopende toepassingen zoals ook wordt bevestigd in het antwoord van de staatssecretaris, toegevoegd aan de minister van Justitie wat de aspecten inzake personen- en familierecht betreft, op twee mondelinge vragen hieromtrent.² Volgens een overgrote meerderheid van de griffies moet het vonnis door één van beide (gewezen) echtgenoten worden betekend opdat het in kracht van gewijsde kan treden. Het argument dat zij hiervoor aanhalen is dat de wet geen uitzondering vaststelt zoals dat bij een echtscheiding door onderlinge toestemming wel het geval is.

Daarmee samenhangend rijst ook onduidelijkheid omtrent het tijdstip van ontbinding van het huwelijk. Vooral bij de afwikkeling van een nalatenschap heeft dit belangrijke gevolgen. Een voorbeeld zal dit duidelijk

¹ Zie F. APS, «De rechtspleging en het bewijs inzake echtscheiding op grond van onherstelbare ontwijking», in P. SENAEVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *De hervorming van het echtscheidingsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2008, p. 121, nr. 156 en p. 123, nr. 159; F. SWENNEN en F. APS, «De nieuwe echtscheidingswet 2007», R.W. 2007-08, p. 566, nr. 47; D. PIRE, «La réforme du divorce: aspects de droits judiciaire», in Y.-H. LELEU en D. PIRE (eds.), *La réforme du divorce: première analyse de la loi du 27 avril 2007*, Brussel, Larcier, 2007, 60.

² Antwoord op de vraag van Katrien Schryvers en Sabien Lahaye-Battheu over het tijdstip van ontbinding van het huwelijk en het in kracht van gewijsde treden van het echtscheidingsvonnis uitgesproken op grond van onherstelbare ontwijking van het huwelijk op gezamenlijk verzoek (art. 229, § 2, B.W.), CRIV 52 COM 320, p. 4.

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La loi du 27 avril 2007, entrée en vigueur le 1er septembre 2007, a soulevé dans la pratique un certain nombre de problèmes nouveaux, entre autres, l'incertitude quant à la question de savoir si le jugement qui prononce le divorce pour désunion irrémédiable (cf. art. 229, § 2 du Code civil) doit être signifié avant de passer en force de chose jugée.

Sur le terrain, deux conceptions s'opposent à cet égard. Selon le premier courant, le jugement devrait être signifié pour qu'il puisse passer en force de chose jugée (cf. art. 28 du Code judiciaire). Un deuxième courant considère en revanche que le jugement qui prononce le divorce en vertu de l'article 229, § 2 du Code civil, constitue un jugement d'accord contre lequel, conformément à l'article 1043, alinéa 2, du Code judiciaire, aucun pourvoi n'est possible. Il s'ensuit que le jugement ne doit pas être signifié et qu'il entre en vigueur le jour où il est prononcé.¹

Dans la pratique, cette ambiguïté donne lieu à des différences d'application, ainsi que le confirme également le secrétaire d'État, adjoint au ministre de la Justice en ce qui concerne les aspects du droit des personnes et de la famille, dans la réponse qu'il a fournie à deux questions orales posées à ce sujet². Selon une très large majorité des greffes, le jugement doit être signifié par l'un des deux (ex)-époux pour pouvoir être coulé en force de chose jugée. L'argument qu'ils avancent à ce propos est que la loi ne prévoit pas d'exception ainsi qu'elle le fait dans le cas d'un divorce par consentement mutuel.

Corrélativement, la confusion règne également à propos de la date de la dissolution du mariage. Les conséquences peuvent en être particulièrement lourdes lors du règlement d'une succession. Prenons un

¹ Voir F. APS, «De rechtspleging en het bewijs inzake echtscheiding op grond van onherstelbare ontwijking», in P. SENAEVE, F. SWENNEN et G. VERSCHULDEN (ed.), *De hervorming van het echtscheidingsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2008, p. 121, n° 156 et p. 123, n° 159; F. SWENNEN et F. APS, «De nieuwe echtscheidingswet 2007», R.W. 2007-08, p. 566, n° 47; D. PIRE, «La réforme du divorce: aspects de droit judiciaire», in Y.-H. LELEU et D. PIRE (ed.), *La réforme du divorce: première analyse de la loi du 27 avril 2007*, Bruxelles, Larcier, 2007, 60.

² Réponse à la question de Katrien Schryvers et Sabien Lahaye-Battheu sur la date à laquelle le mariage est dissous et le jugement de divorce prononcé pour désunion irrémédiable sur demande conjointe (art. 229, § 2, du Code civil) est coulé en force de chose jugée, CRIV 52 COM 320, p. 4.

maken. Een echtscheiding werd op grond van artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek uitgesproken op 15 mei 2008. Eén van de echtgenoten overleed op 21 mei 2008. Het vonnis werd niet betekend, noch overgeschreven in de registers van de burgerlijke stand. Bij de afwikkeling van de nalatenschap rijst de vraag of het huwelijk in kwestie werd ontbonden door overlijden, dan wel door echtscheiding. Volgens de eerste strekking is het huwelijk ontbonden door overlijden en kan de ex-echtgenoot wel nog wettelijke (en reservataire) erfrechten laten gelden op de nalatenschap van de vooroverleden ex-echtgenoot. De tweede opvatting heeft daarentegen tot gevolg dat het huwelijk werd ontbonden door echtscheiding zodat de langstlevende ex-echtgenoot geen erfrechten meer kan laten gelden ten aanzien van de nalatenschap van de vooroverleden ex-echtgenoot.

Ten slotte rijst ook de vraag of er hoger beroep kan worden aangetekend tegen een echtscheidingsvonnis dat op gezamenlijk verzoek werd uitgesproken. Luidens art. 1042 van het Gerechtelijk Wetboek zijn immers de regels van het geding toepasselijk op de rechtsmiddelen; daartoe behoren ook de artikelen 17 en 18 van het Gerechtelijk Wetboek. De partij die hoger beroep wil aantekenen moet daar een belang bij hebben. Dit is per definitie in deze situatie niet het geval.

De staatssecretaris heeft al een eerste aanzet gegeven tot verduidelijking in zijn antwoord op twee mondelinge vragen hieromtrent.³ Volgens hem kan het vonnis gewezen op grond van art. 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek niet worden gezien als een akkoordvonnis. Artikel 1043 van het Gerechtelijk Wetboek verleent de partijen immers het recht om in een vonnis akte te laten nemen van een akkoord dat zij in de loop van het geding hebben gesloten. Het betreft bijgevolg een overeenkomst die, wat de vorm betreft, in een vonnis wordt gegoten. Met die overeenkomst stellen de partijen een einde aan een geschil dat regelmatig bij de rechter werd aanhangig gemaakt. De overeenkomst moet echter voor de rechter worden bereikt en mag in geen geval reeds bestaan op het ogenblik van de inleiding van het geding. De rechter moet dit nagaan. De partijen moeten de rechter uitdrukkelijk hebben verzocht om de bewoordingen van de tussen hen gesloten overeenkomst in de vorm van een vonnis over te nemen. Bij een gezamenlijk verzoek tot echtscheiding op grond van artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek is er geen sprake van een geschil. Daarmee volgt de staatssecretaris de eerste opvatting.

³ Antwoord op de vraag van Katrien Schryvers en Sabien Lahaye-Battheu over het tijdstip van ontbinding van het huwelijk en het in kracht van gewijsde treden van het echtscheidingsvonnis uitgesproken op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk op gezamenlijk verzoek (art. 229, § 2, B.W.), CRIV 52 COM 320, p. 4.

exemple pour clarifier notre propos. Un divorce est prononcé le 15 mai 2008 conformément à l'article 229, § 2, du Code civil. L'un des époux décèdera le 21 mai 2008. Le jugement n'avait pas encore été signifié, ni transcrit dans les registres de l'état civil. Lors du règlement de la succession, le tout est de savoir si ce mariage a été dissous par décès ou par divorce. Selon la première tendance, le mariage est dissous par décès et l'ex-époux peut encore faire valoir des droits successoraux légaux (et réservataires) sur la succession de l'ex-époux prédécédé. En revanche, selon la deuxième conception, le mariage a été dissous par divorce, de sorte que l'ex-époux survivant ne peut plus faire valoir de droits successoraux à l'égard de la succession de l'ex-époux prédécédé.

Reste enfin également à savoir si un jugement de divorce prononcé à la demande conjointe des parties est susceptible d'appel. Conformément à l'article 1042 du Code judiciaire, les règles relatives à l'instance sont en effet applicables aux voies de recours; cela englobe également les articles 17 et 18 du Code judiciaire. La partie désireuse d'interjeter appel doit y avoir un intérêt. Tel n'est par définition pas le cas en l'occurrence.

Le secrétaire d'État a déjà effectué une première tentative d'explication dans sa réponse à deux questions orales à ce sujet.³ Selon lui, le jugement rendu sur la base de l'article 229, § 2, du Code civil, ne peut être considéré comme un jugement d'accord. L'article 1043 du Code judiciaire donne en effet le droit aux parties de faire acter dans un jugement un accord qu'elles ont conclu au cours de la procédure. Il s'agit dès lors d'un accord qui, sur le plan formel, est coulé dans un jugement. Par cet accord, les parties mettent fin à un litige dont le juge avait été régulièrement saisi. L'accord doit cependant être conclu devant le juge et ne peut en aucun cas déjà exister au moment de l'introduction de l'instance. Le juge doit le vérifier. Les parties doivent avoir demandé explicitement au juge de reprendre sous la forme d'un jugement les termes de l'accord qu'elles ont conclu. Lors d'une demande conjointe de divorce sur la base de l'article 229, § 2, du Code civil, il n'est pas question de litige. Le secrétaire d'État adopte dès lors le premier point de vue.

³ Réponse à la question de Katrien Schryvers et Sabien Lahaye-Battheu sur la date de dissolution du mariage après un divorce pour désunion irrémédiable sur demande conjointe (art. 229, § 2, du Code civil) et la date à laquelle un jugement de divorce pour désunion irrémédiable sur demande conjointe (art. 229, § 2, du Code civil) est coulée en force de chose jugée, CRIV 52 COM 320, p. 4.

In antwoord op de vraag of hij een initiatief zal nemen om dit bij wet te verduidelijken werd geantwoord dat een «fragmentaire» wijziging van de echtscheidingswet niet aangewezen leek en hij verkiest om de uitkomst van de prejudiciële vragen en beroepsprocedures tot vernietiging die actueel hangende zijn voor het Grondwettelijk Hof af te wachten. De griffies en de rechtsleer⁴ pleiten niettemin voor een dringende wettelijke verduidelijking die zorgt voor de nodige rechtszekerheid, dit mede gelet op de zeer gewichtige gevolgen die eraan verbonden zijn.

Bovendien leidt de opvatting die de staatssecretaris volgt tot het resultaat dat zelfs ingeval de echtscheiding werd uitgesproken op gezamenlijk verzoek, één van beide partijen het vonnis moet laten betekenen. Deze oplossing is echter weinig pragmatisch te noemen en veroorzaakt daarenboven nodeloze kosten. In de praktijk wordt deze vereiste als nutteloos aanvoeld en wekt het heel wat ongenoegen op bij partijen en hun raadslieden.⁵ Meteen een bijkomende reden om dit zo snel als mogelijk wettelijk aan te passen.

Een ander pijnpunt bij deze procedure die een invloed heeft op de hiervoor geschetste problematiek, is de onduidelijkheid omtrent de gedinginleidende akte. In artikel 1254, § 1, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek wordt uitdrukkelijk gewag gemaakt van het verzoekschrift op tegenspraak. Nochtans laat art. 1255, § 1, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek iets anders uitschijnen. Het verzoekschrift gebaseerd op art. 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek moet immers ondertekend worden door iedere echtgenoot of ten minste door een advocaat of een notaris. Deze onduidelijkheid zorgt voor een bijkomende verwarring in de discussie over de al dan niet betekening van het vonnis. Soms wordt voorgesteld om een eenzijdig verzoekschrift neer te leggen.⁶ De griffies behandelen dit verzoekschrift evenwel als een verzoekschrift op tegenspraak met verregaande gevolgen wat betreft de uitspraak van de echtscheiding zoals hierboven reeds werd uiteengezet.

À la question de savoir s'il prendra une initiative afin de clarifier légalement cette situation, il a répondu qu'une modification «fragmentaire» de la loi sur le divorce ne semble pas opportune et qu'il préfère attendre le résultat des questions préjudicielles et des procédures de recours en annulation qui sont actuellement pendantes devant la Cour constitutionnelle. Les greffes et la doctrine⁴ plaident néanmoins en faveur d'une clarification légale urgente en vue de garantir la sécurité juridique nécessaire, et ce, notamment en raison des conséquences importantes qui y sont liées.

De plus, il résulte du point de vue adopté par le secrétaire d'État que, même lorsque le divorce a été prononcé sur demande conjointe, une des deux parties doit faire signifier le jugement. Cependant, cette solution est peu pragmatique et entraîne en outre des frais inutiles. Dans la pratique, cette exigence est ressentie comme inutile et contrarie fortement les parties et leurs conseils.⁵ Voilà une raison supplémentaire pour adapter ce point dans la loi le plus rapidement possible.

Un autre problème que pose cette procédure et qui a une incidence sur la problématique évoquée ci-dessus, est le manque de clarté quant à l'acte introductif d'instance. À l'article 1254, § 1er, alinéa 1er, du Code judiciaire, il est expressément fait mention de la requête contradictoire. L'article 1255, § 1er, alinéa 1er, du Code judiciaire laisse toutefois entendre autre chose. La requête fondée sur l'article 229, § 2, du Code civil, doit en effet être signée par chacun des époux, ou par au moins un avocat ou un notaire. Ce manque de clarté suscite une confusion supplémentaire dans la discussion sur la signification ou non du jugement. Parfois, il est proposé de déposer une requête unilatérale.⁶ Les greffes traitent cependant cette requête comme une requête contradictoire, avec de lourdes conséquences en ce qui concerne le prononcé du divorce, comme nous l'avons déjà exposé ci-dessus.

⁴ Zie V. BORREMANS, «Artikel 229, § 2 B.W. en overlijden vóór betekening of overschrijving echtscheidingsvonnis: langstlevende of ex-echtgeno(o)te?», T. Fam. 2008, nr. 8, te verschijnen; F. SWENNEN, S. EGGERMONT en E. ALOFS, «De wet van 27 april 2007: knelpunten van materieel recht en procesrecht inzake echtscheiding», in documentatiebundel bij de studiedag Evaluatie van recente wetgeving familierecht, gehouden te Leuven op 24 september 2008, p. 24.

⁵ Zie de rondvraag op de Brusselse en Vlaamse griffies van eerste aanleg zoals zeer duidelijk geschetst door Veerle Borremans in haar bijdrage «Artikel 229, § 2, B.W. en overlijden vóór betekening of overschrijving echtscheidingsvonnis: langstlevende of ex-echtgeno(o)te?», T. Fam. 2008, nr. 7, te verschijnen.

⁶ Zie bv. P. SENAËVE, «De Wet van 27 april 2007 tot hervorming van het echtscheidingsrecht, Deel I. De echtscheiding op grond van de onherstelbare ontwrichting», T. Fam. 2007, p. 119, nr. 58; F. APS, «De rechtspleging en het bewijs inzake echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting», in P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), De hervorming van het echtscheidingsrecht, Antwerpen, Intersentia, 2008, p. 106, nr. 135.

⁴ Voir V. BORREMANS, «Artikel 229, § 2 B.W. en overlijden vóór betekening of overschrijving echtscheidingsvonnis: langstlevende of ex-echtgeno(o)te?», T. Fam. 2008, n° 8, à paraître; F. SWENNEN, S. EGGERMONT et E. ALOFS, «De wet van 27 april 2007: knelpunten van materieel recht en procesrecht inzake echtscheiding», dans le recueil documentaire publié à l'occasion de la journée d'études Evaluatie van recente wetgeving familierecht, qui s'est déroulée à Louvain le 24 septembre 2008, p. 24.

⁵ Voir l'enquête auprès des greffes de première instance bruxellois et flamands telle qu'elle est présentée de manière très claire par Veerle Borremans dans sa contribution «Artikel 229, § 2, B.W. en overlijden vóór betekening of overschrijving echtscheidingsvonnis: langstlevende of ex-echtgeno(o)te?», T. Fam. 2008, n° 7, à paraître.

⁶ Voir p.ex. P. SENAËVE, «De Wet van 27 april 2007 tot hervorming van het echtscheidingsrecht, Deel I. De echtscheiding op grond van de onherstelbare ontwrichting», T. Fam. 2007, p. 119, n° 58; F. APS, «De rechtspleging en het bewijs inzake echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting», in P. SENAËVE, F. SWENNEN et G. VERSCHULDEN (eds.), De hervorming van het echtscheidingsrecht, Anvers, Intersentia, 2008, p. 106, n° 135.

Dit wetsvoorstel wil zorgen voor meer rechtszekerheid en alle twijfels hieromtrent wegnemen. De praktijk toont immers aan dat de gevolgen van de gekozen interpretatie zeer verregaand zijn. De uiteenlopende toepassingen geven aanleiding tot gevoelens van onrechtvaardigheid en ongelijke behandeling in vergelijkbare situaties. Verder wil het voorstel voorkomen dat partijen nodeloos op kosten worden gejaagd door overbodige verplichtingen zoals de betekening van het vonnis. Ten slotte beoogt het de regels van echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk op gezamenlijk verzoek meer af te stemmen op de regels inzake echtscheiding door onderlinge toestemming.

Om dit te realiseren, wordt allereerst artikel 1254, § 1, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek aangepast. Verduidelijkt wordt dat een echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk op gezamenlijk verzoek wordt ingeleid bij een eenzijdig verzoekschrift dat zoals artikel 1255, § 1, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek actueel reeds bepaalt, wordt ondertekend door iedere echtgenoot of ten minste door een advocaat of een notaris. Dit is logisch. Er is in die hypothese immers geen geschil. Beide partijen zijn het eens over het principe van de echtscheiding. De rechter moet enkel nagaan of de grondvoorwaarden vervuld zijn. Deze situatie is vergelijkbaar met de echtscheiding op grond van onderlinge toestemming alwaar de procedure eveneens wordt opgestart door een eenzijdig verzoekschrift (art. 1288*bis* Ger. W.).

Verder worden de artikelen 1299 tot en met 1302 van het Gerechtelijk Wetboek die betrekking hebben op de echtscheiding door onderlinge toestemming in aangepaste vorm overgenomen bij de echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk op gezamenlijk verzoek.

Dit heeft tot gevolg dat wordt verduidelijkt dat het vonnis dat de echtscheiding uitspreekt of weigert uit te spreken, niet meer betekend moet worden alvorens het in kracht van gewijsde kan treden. Voor de partijen betekent dit een last en een kost minder. De griffies verkrijgen alzo de zekerheid dat de wet een afwijking op de gemeenrechtelijke regel toelaat.

Ook de mogelijkheid tot hoger beroep wordt verduidelijkt. Enkel het openbaar ministerie kan binnen de maand na de uitspraak van de echtscheiding hoger beroep aantekenen. Dit moet betekend worden aan beide echtgenoten. Hiermee wordt het vorderingsrecht van het openbaar ministerie verduidelijkt zodat het geen beroep (meer) hoeft te doen op artikel 138*bis*, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek.

La présente proposition de loi entend accroître la sécurité juridique et lever toute incertitude à ce sujet. La pratique montre en effet que les conséquences de l'interprétation choisie sont très importantes. Les divergences d'application donnent lieu à des sentiments d'injustice et d'inégalité de traitement dans des situations comparables. La proposition entend également éviter que les parties soient amenées à faire des frais inutiles du fait d'obligations superflues, comme la signification du jugement. Enfin, elle vise à harmoniser davantage les règles en matière de divorce pour cause de désunion irrémédiable sur demande conjointe avec celles en matière de divorce par consentement mutuel.

Dans ce but, l'article 1254, § 1er, alinéa 1er, du Code judiciaire est tout d'abord adapté. Il est précisé qu'un divorce pour cause de désunion irrémédiable sur demande conjointe est introduit par requête unilatérale signée, comme le prévoit déjà actuellement l'article 1255, § 1er, alinéa 1er, du Code judiciaire, par chacun des époux, ou par au moins un avocat ou un notaire. C'est logique. Dans cette hypothèse, il n'y a en effet aucune différence. Les deux parties sont d'accord sur le principe du divorce. Le juge doit uniquement vérifier si les conditions de base sont remplies. Cette situation est comparable avec le divorce par consentement mutuel, pour lequel la procédure est également engagée par voie de requête unilatérale (art. 1288*bis* du C.J.).

Par ailleurs, les articles 1299 à 1302 du Code civil, qui portent sur le divorce par consentement mutuel, sont appliqués, sous une forme adaptée, au divorce pour cause de désunion irrémédiable sur demande conjointe.

Cette modification a pour conséquence de préciser que le jugement qui prononce ou refuse de prononcer le divorce ne doit plus être signifié avant de pouvoir être coulé en force de chose jugée. Pour les parties, cela signifie une charge et un coût en moins. Les greffes ont ainsi la certitude que la loi autorise une dérogation à la règle de droit commun.

La possibilité d'appel est également clarifiée. Seul le ministère public peut, dans le mois qui suit le prononcé du divorce, interjeter appel. Celui-ci doit être signifié aux deux époux. Cette disposition clarifie le droit d'action du ministère public, de sorte qu'il ne doive pas (plus) recourir à l'article 138*bis*, § 1er, du Code judiciaire.

Ingeval het vonnis daarentegen beslist dat er geen grond bestaat om de echtscheiding uit te spreken, kunnen beide echtgenoten gezamenlijk of afzonderlijk binnen één maand na de uitspraak hoger beroep aantekenen. Dit beroep wordt betekend aan de procureur des Konings.

Ten slotte wordt de procedure na aantekening van hoger beroep verduidelijkt alsook de termijn en de voorwaarden om een voorziening in cassatie in te dienen. De termijn van drie maanden die geldt bij echtscheiding door onderlinge toestemming wordt herleid tot één maand zodat deze bij alle vormen van echtscheiding dezelfde is.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 2.

Deze bepaling verduidelijkt dat een echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk op gezamenlijk verzoek (cf. art. 229, § 2, B.W.) wordt ingeleid door middel van een eenzijdig verzoekschrift. Aan de andere vormen van echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk werden geen wijzigingen aangebracht. Aldus moet de echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk bedoeld in artikel 229, § 1, B.W. bij dagvaarding ingeleid worden. De echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk bedoeld in artikel 229, § 3, B.W. moet bij verzoekschrift op tegenspraak ingeleid worden.

Artikel 3, 4 en 5.

Deze bepalingen nemen de artikelen 1299 tot 1301 van het Gerechtelijk Wetboek over die van toepassing zijn op de echtscheiding door onderlinge toestemming. Verduidelijkt wordt dat deze bepalingen enkel gelden voor de echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk op gezamenlijk verzoek (cf. art. 229, § 2, B.W.).

Hiermee wordt uitdrukkelijk aangegeven in welke gevallen en door wie hoger beroep kan aangetekend worden tegen het vonnis dat de echtscheiding uitspreekt op grond van artikel 229, § 2, B.W., of weigert uit te spreken op die grond. Verder wordt de omstrede verplichting tot betekening van het vonnis tussen de echtgenoten onderling afgeschaft. Het vonnis dat de echtscheiding uitspreekt op grond van artikel 229, § 2, B.W. of weigert uit te spreken op die grond, treedt in kracht van gewijsde na het verstrijken van één maand te rekenen van de uitspraak.

Si le juge décide en revanche qu'il n'y a pas de motif de prononcer le divorce, les deux époux peuvent, conjointement ou séparément, interjeter appel dans le mois du prononcé. Cet appel est signifié au procureur du Roi.

Enfin, la proposition précise la procédure après l'introduction de l'appel, de même que le délai et les conditions à respecter pour introduire un pourvoi en cassation. Le délai de trois mois applicable en cas de divorce par consentement mutuel est ramené à un mois, de manière à ce que ce délai soit identique pour toutes les formes de divorce.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 2.

Cette disposition précise qu'une demande de divorce pour cause de désunion irrémédiable sur demande conjointe (cf. art. 229, § 2, du Code civil) est introduite par une requête unilatérale. Aucune modification n'est apportée aux autres formes de divorce pour cause de désunion irrémédiable des époux. Ainsi, la demande de divorce pour cause de désunion irrémédiable des époux visée à l'article 229, § 1er, du Code civil doit être introduite par voie de citation. La demande de divorce pour cause de désunion irrémédiable des époux visée à l'article 229, § 3, du Code civil doit, quant à elle, être introduite par requête contradictoire.

Articles 3, 4 et 5.

Ces dispositions reprennent les articles 1299 à 1301 du Code judiciaire qui sont applicables au divorce par consentement mutuel. Il est précisé que ces dispositions ne s'appliquent qu'au divorce sur demande conjointe pour cause de désunion irrémédiable entre les époux (cf. art. 229, § 2, du Code civil).

Elles indiquent explicitement dans quels cas et par qui il peut être interjeté appel du jugement prononçant ou refusant de prononcer le divorce sur la base de l'article 229, § 2, du Code civil. En outre, l'obligation controversée de signification du jugement entre époux est supprimée. Le jugement prononçant ou refusant de prononcer le divorce sur la base de l'article 229, § 2, du Code civil est coulé en force de chose jugée après l'expiration d'un délai d'un mois à compter du prononcé.

Ten slotte wordt ook de procedure in hoger beroep, aangetekend tegen het vonnis dat de echtscheiding uitspreekt op grond van artikel 229, § 2, B.W. of weigert uit te spreken op die grond, verduidelijkt.

Artikel 6.

Artikel 1275 van het Gerechtelijk Wetboek wordt aangepast teneinde de voorziening in cassatie tegen een arrest dat de echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk op gezamenlijk verzoek uitspreekt (cf. art. 229, § 2, B.W.) of weigert uit te spreken op die grond, af te stemmen op de regels die gelden bij echtscheiding door onderlinge toestemming (art. 1302 Ger. W.).

Er wordt in artikel 1274 van het Gerechtelijk Wetboek om die reden een opdeling gemaakt tussen de echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk bedoeld in artikel 229, § 1 en 3, van het Burgerlijk Wetboek en de echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk bedoeld in artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek.

Met deze bepaling wordt verduidelijkt dat ook het arrest gewezen in hoger beroep tegen het vonnis dat de echtscheiding uitspreekt op grond van artikel 229, § 2, B.W. niet moet worden betekend tussen de echtgenoten onderling. Verder wordt de termijn om een voorziening in cassatie in te dienen gepreciseerd. Deze bedraagt zoals bij alle andere vormen van echtscheiding één maand, weliswaar in dit geval te rekenen vanaf het tijdstip van de uitspraak en niet vanaf de betekening. Ten slotte wordt zoals bij de echtscheiding door onderlinge toestemming bepaald dat beide echtgenoten gezamenlijk of afzonderlijk de voorziening moeten indienen.

In alle gevallen schorst de termijn en de voorziening in cassatie de tenuitvoerlegging van het vonnis.

Artikel 7.

De termijn om een voorziening in cassatie in te leiden, wordt bij een echtscheiding door onderlinge toestemming herleid van drie maanden tot een maand. Hiermee wordt meer uniformiteit tussen de verschillende gronden van echtscheiding beoogd. Er bestaat geen enkele reden om een langere termijn te voorzien bij deze vorm van echtscheiding.

Katrien SCHRYVERS (CD&V)
Raf TERWINGEN (CD&V)
Servais VERHERSTRAETEN (CD&V)

Enfin, la procédure d'appel du jugement prononçant ou refusant de prononcer le divorce sur la base de l'article 229, § 2, du Code civil est également précisée.

Article 6.

L'article 1275 du Code judiciaire est adapté afin d'aligner le pourvoi en cassation contre un arrêt prononçant ou refusant de prononcer le divorce sur demande conjointe pour cause de désunion irrémédiable entre les époux (cf art. 229, § 2, du Code civil) sur les règles qui s'appliquent au divorce par consentement mutuel (article 1302 du Code judiciaire).

L'article 1274 du Code judiciaire opère, pour cette raison, une distinction entre le divorce pour cause de désunion irrémédiable entre les époux visé à l'article 229, §§ 1er et 3, du Code civil et le divorce pour cause de désunion irrémédiable entre les époux visé à l'article 229, § 2, du Code civil.

Cette disposition précise que l'arrêt rendu en appel contre le jugement prononçant le divorce en vertu de l'article 229, § 2, du Code civil, ne doit pas être signifié entre époux. Par ailleurs, le délai d'introduction d'un pourvoi en cassation est précisé: comme dans toutes les autres formes de divorce, il est d'un mois, même si, en l'espèce, il court à compter du moment du jugement et non de la signification. La disposition prévoit enfin que, comme dans le cas du divorce par consentement mutuel, le recours doit être introduit par les deux époux, conjointement ou isolément.

Dans tous les cas, le délai et le pourvoi en cassation suspendent l'exécution du jugement.

Article 7.

En cas de divorce par consentement mutuel, le délai d'introduction d'un pourvoi en cassation est ramené de trois mois à un mois. Cette modification vise à uniformiser les différentes formes de divorce. Il n'y a aucune raison de prévoir un délai plus long pour cette forme particulière de divorce.

WETSVOORSTEL**Artikel 1.**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2.

In artikel 1254, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 april 2007, wordt het eerste lid vervangen als volgt:

«Tenzij ze is gegrond op artikel 229, § 1, van het Burgerlijk Wetboek kan de vordering wegens onherstelbare ontwrichting worden ingesteld bij verzoekschrift. Indien de echtscheiding wordt gevorderd op grond van artikel 229, § 3, van het Burgerlijk Wetboek zijn de regels bedoeld in de artikelen 1034*bis* en volgende van toepassing op het verzoekschrift.»

Art. 3.

Artikel 1271 van hetzelfde Wetboek, opgeheven bij de wet van 30 juni 1994, wordt hersteld als volgt:

«Art. 1271. — Hoger beroep tegen het vonnis waarbij de echtscheiding is uitgesproken op grond van artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek is slechts toegelaten indien het ingesteld wordt door het openbaar ministerie binnen één maand te rekenen van de uitspraak. Het wordt aan beide echtgenoten betekend.»

Art. 4.

Artikel 1272 van hetzelfde Wetboek, opgeheven bij de wet van 30 juni 1994, wordt hersteld als volgt:

«Art. 1272. — Hoger beroep tegen het vonnis waarbij beslist is dat er geen grond bestaat om de echtscheiding op grond van artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek uit te spreken, is slechts toegelaten indien het ingesteld wordt door beide partijen, afzonderlijk of gezamenlijk binnen één maand te rekenen van de uitspraak. Het wordt aan de procureur des Konings betekend.»

Art. 5.

Artikel 1273 van hetzelfde Wetboek, opgeheven bij wet van 3 mei 1990, wordt hersteld als volgt:

PROPOSITION DE LOI**Article 1er.**

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2.

Dans l'article 1254, § 1er, du Code judiciaire, modifié en dernier lieu par la loi du 27 avril 2007, l'alinéa 1er, est remplacé par ce qui suit:

«Sauf lorsqu'elle est fondée sur l'article 229, § 1er, du Code civil, la demande pour cause de désunion irrémédiable peut être introduite par une requête. Lorsque la demande de divorce est fondée sur l'article 229, § 3, du Code civil, les règles prévues aux articles 1034*bis* et suivants s'appliquent à la requête.»

Art. 3.

L'article 1271 du même Code, abrogé par la loi du 30 juin 1994, est rétabli dans la rédaction suivante:

«Art. 1271. — L'appel du jugement qui a prononcé le divorce sur la base de l'article 229, § 2, du Code civil n'est admissible qu'autant qu'il soit interjeté par le ministère public dans le mois à compter de la prononciation. Il est signifié aux deux époux.»

Art. 4.

L'article 1272 du même Code, abrogé par la loi du 30 juin 1994, est rétabli dans la rédaction suivante:

«Art. 1272. — L'appel du jugement qui a déclaré ne pas y avoir lieu à prononcer le divorce sur la base de l'article 229, § 2, du Code civil, n'est admissible qu'autant qu'il soit interjeté par les deux parties, séparément ou conjointement, dans le mois à compter de la prononciation. Il est signifié au procureur du Roi.»

Art. 5.

L'article 1273 du même Code, abrogé par la loi du 3 mai 1990, est rétabli dans la rédaction suivante:

«Art. 1273. — Binnen tien dagen na de betekening van het beroep tegen het vonnis bedoeld in de artikelen 1271 en 1272 doet de procureur des Konings aan de procureur-generaal bij het hof van beroep de uitgifte toekomen van het vonnis en de stukken waarop dit is gewezen.

De procureur-generaal geeft schriftelijk zijn conclusie binnen tien dagen na ontvangst van de stukken. De voorzitter of de raadsheer die hem vervangt, brengt verslag uit aan het hof van beroep, in raadkamer, en de eindbeslissing wordt genomen binnen tien dagen na het overleggen van de conclusie van de procureur-generaal.

Het arrest is niet vatbaar voor verzet.»

Art. 6.

Artikel 1274 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wetten van 30 juni 1994 en 27 april 2007, wordt vervangen als volgt

«Art. 1274. — De termijn om zich in cassatie te voorzien tegen een beslissing die de echtscheiding uitspreekt op grond van artikel 299, § 1 en 3, van het Burgerlijk Wetboek, wordt vastgesteld op één maand.

De termijn om zich in cassatie te voorzien tegen het arrest bedoeld in artikel 1273 is één maand te rekenen van de uitspraak. Voorziening in cassatie door de partijen is slechts toegestaan indien ze ingesteld wordt door de beide echtgenoten afzonderlijk of gezamenlijk.

Deze termijn en de voorziening in cassatie schorsen de tenuitvoerlegging.»

Art. 7.

In artikel 1302, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 30 juni 1994, worden de woorden «drie maanden» vervangen door de woorden «één maand».

15 oktober 2008

Katrien SCHRYVERS (CD&V)
Raf TERWINGEN (CD&V)
Servais VERHERSTRAETEN (CD&V)

«Art. 1273. — Dans les dix jours de la signification de l'appel du jugement visé aux articles 1271 et 1272, le procureur du Roi transmet au procureur général près la cour d'appel, l'expédition du jugement, et les pièces sur lesquelles celui-ci est intervenu.

Le procureur général donne ses conclusions par écrit, dans les dix jours qui suivent la réception des pièces. Le président, ou le conseiller qui le supplée, fait son rapport à la cour d'appel, en chambre du conseil, et il est statué définitivement dans les dix jours qui suivent la remise des conclusions du procureur général.

L'arrêt n'est pas susceptible d'opposition.»

Art. 6.

L'article 1274 du même Code, modifié par les lois des 30 juin 1994 et 27 avril 2007, est remplacé par ce qui suit:

«Art. 1274. — Le délai pour se pourvoir en cassation contre une décision prononçant le divorce sur la base de l'article 299, §§ 1er et 3, du Code civil est d'un mois.

Le délai pour se pourvoir en cassation contre l'arrêt visé à l'article 1273 est d'un mois à compter de la prononciation. Le pourvoi des parties n'est admissible qu'autant qu'il soit formé par les deux époux séparément ou conjointement.

Ce délai et le pourvoi sont suspensifs.»

Art. 7.

Dans l'article 1302, alinéa 1er, du même Code, remplacé par la loi du 30 juin 1994, les mots «de trois mois» sont remplacés par les mots «d'un mois».

15 octobre 2008